

SOSYOLOJİK AÇIDAN SPORDA ŞİDDET VE ÇİRKİN TEZAHÜRATIN NEDENLERİNİN ARAŞTIRILMASI: MANİSASPOR TARAFTARLARI ÖRNEĞİ

¹Mustafa Türkmen, ²Kadir Yıldız, ¹Aylin Zekioğlu

¹Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, MANİSA

²Abant İzzet Baysal Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, BOLU

ÖZET

Araştırmamızda, Manisaspor tribün taraftarlarının sosyolojik açıdan sporda şiddete ve çirkin tezahürata bakışlarının incelemesi amaçlanmaktadır.

Araştırmanın evrenini, 2011-2012 futbol sezonunda Manisa 19 Mayıs Stadyumunda, Manisaspor maçlarını izlemeye gelen taraftarlar oluşturmaktadır. Örneklem grubunu ise, Manisaspor'un; İstanbul B.B., Karabükspor, Ankaragücü, Beşiktaş, Fenerbahçe, Eskişehirspor, Gaziantepspor ve Mersin İdmanyurdu maçlarını tribünlerden izleyen 1247 gönüllü taraftar oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak, Özdemir ve Mercan (2006) tarafından geliştirilen ve 2006 yılında geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılan "Sporda Şiddet ve Çirkin Tezahüratın Nedenleri ve Yarattığı Sonuçlar" isimli anket formu kullanılmıştır.

Elde edilen bulgular sonucunda, araştırmaya katılan bireylerin; %88.2'sinin erkek, %61.2'sinin evli, %39.5'inin 31-40 yaş arasında, %71.8'inin üniversite mezunu, %38.7'sinin serbest meslekle uğraştığı, %79.8'inin spor yaptığı, %30.2'sinin Galatasaray ve %30.0'unun ise Beşiktaş taraftarı olduğu, %56.4'ü sürekli maç izlemeye statlara geldikleri, %42.3'ü tuttuğu takımı desteklemek için statlara geldiği, %58.2'sinin kendilerini fanatik görmedikleri, %63.2'sinin müsabaka esnasında hiç küfür etmedikleri ve %78.2'sinin müsabakalarda hiç kavga etmedikleri görülmektedir.

Araştırma sonucunda, Manisaspor tribün taraftarlarının müsabaka esnasında çirkin tezahürattan kaçındıkları görülmektedir. Bununla birlikte, amigoların kışkırtmaları, hakemlerin hatalı kararları, TV ve gazetelerdeki gerilimi yükseltici haberler, kışkırtıcı anonslar, fiziki şartların kötülüğü, güvenlik önlemlerindeki eksiklikler, güvenlik güçlerinin yanlış müdahaleleri, kulüplerin birbirlerine karşılıklı şike iddialarında bulunmaları ve bahis oyunları tribün taraftarlarını şiddet ve çirkin tezahürata yönlendiren önemli etkenlerdir. Müsabaka öncesinde şiddetin sokak ve cafe gibi yerlerde başladığı, bayan seyircilerin ve sporcuların olduğu yerde şiddet ve çirkin tezahüratın daha az yaşandığı, yürürlükte olan sporda şiddet yasasının yeterli olduğu ve çocukların çirkin tezahürat ortamında bulunmasının kişilikleri üzerinde olumsuz etki yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sporda Şiddet, Çirkin Tezahürat, Manisaspor, Spor Sosyolojisi

INVESTIGATION OF THE CAUSES OF VIOLENCE AND CHEER WITH SLANG EXPRESSIONS IN SPORTS SOCIOLOGICALLY: THE CASE OF MANISASPOR FANS

In our research, investigating the Manisaspor fans' perspectives on violence and cheer with slang expressions in sports sociologically was aimed.

Population of the study was composed of the fans who came to Manisa 19 Mayıs Stadium in order to watch Manisaspor matches in 2011-2012 football seasons. The Sample groups were consist of 1247 voluntary fans who watched the matches of Manisaspor with Istanbul BB, Ankaragücü, Beşiktaş, Fenerbahçe, Eskişehirspor, Gaziantepspor and Mersin İdmanyurdu at tribunes. The questionnaire, named as 'Reasons and results of violence and cheer with slang expressions in sports', which was developed and whose validity and reliability were evaluated by Özdemir and Mercan in 2006 was used as a data collection tool.

As a result of findings that there were several individuals, of whom 88.2% were male, 61.2% were married, 39.5% were between the ages of 31-40, 71.8% were university graduates, 38.7% dealt with independent business, 79.8% played sports, 30.2% were Galatasaray fans, 30.0% were Beşiktaş fans, 56.4% continually went to the stadium to watch the match, 42.3% went to the stadium to support the team, 58.2% did not assume themselves as fanatic, 63.2% never used vulgarities during the match and 78.2% never fought while watching match was determined.

In consequence, that Manisaspor fans avoid cheering with slang expressions was found. However, provocation of cheerleader, misjudgement of referee, provoking news on TV and newspapers, provocative announcements, bad physical conditions, lack of security measures, adverse interferences of security forces, mutual allegations of rigged game of sport clubs and bet games are the important factors causing violence and cheer with slang expressions. It is concluded that violence erupts on the streets and cafe before the match, violence and cheer with slang expressions occur less frequently when there are female audiences and athletes, current law about violence in sports is proper and cheer with slang expressions cause negative effects on personalities of children.

Keywords: Violence in Sports, Ugly cheering, Manisaspor, Sport Sociology

Günümüzde spor branşları arasında önemli bir yere sahip olan ve büyük kitlelere hitap eden futbol, toplumun her kesiminden gördüğü bu ilgi ile beraber, bazı toplumsal olayların çıkmasının da nedeni olarak gösterilmektedir. Bunlar arasında; fanatizm, holiganizm, şiddet ve saldırganlık yer almaktadır.

Şiddet ve şiddet unsurları içerikleri futbol taraftarlığında dikkat çeken önemli konulardandır. Futbol taraftarlarının ve tribün seyircilerinin sergilediği tavırlarda ve şiddet olaylarında, yaşanan ülke, yaşanan kent, rekabet ortamı, taraftarların sosyo-psikolojik durumları önemli faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır. Futbolda taraftarlık ve fanatizmin nedenleri üzerine yapılan çalışmalar sonucunda Elias (1978), taraftarlık ve fanatizmin sosyo-genetik faktörlere bağlı olduğunu, bazı araştırmacılar ise taraftarların davranışlarında sosyolojik faktörlerin etkili olduğunu belirtmişlerdir (Akt: Kılıcıgil, 2003, Clarke, 1978; Hall, 1978; Marsh ve diğ. 1978; Robins ve Cohen, 1978).

Futbolun taraftar boyutunun yıllardır birçok araştırmacı tarafından ele alınarak kitaplar ve makaleler yazılması, TV programları yapılması ve gazetelerde sürekli yer almasının en önemli nedeni olarak, ülkemizde ve tüm dünyada, bir endüstri haline gelmesi gösterilebilir. Futbol kitleleri peşinden sürükleyen önemli bir eğlence aracı olarak, insanların psikolojik ve sosyal olarak doyum sağladığı bir faaliyet alanı haline gelmiştir. Özellikle, ülkemizde futbolun, ekonomik, psikolojik, sosyal, yazılı ve görsel medya boyutları önemli yer tutmaktadır. Astronomik ücretlerle yapılan transferler, futbolculara ödenen ücretler, stat, reklam, sponsorluk, TV yayın gelirleri, şans oyunları, saatlerce süren TV programları, gazetelerde sayfalarca yer bulan futbol haberleri ve özellikle psiko-sosyal açıdan milyarlarca taraftar tarafından takip edilmesi, futbolu büyük bir sektör haline getirmektedir.

Günümüzde, futbol maçlarını izleyen seyircilerin kişilikleri, davranışları ve sosyal yapıları birçok ortamda tartışılmaktadır. Çeşitli fikirler ve söylemlerin yanında ortak kanı; son yıllarda tribün taraftarlığında problemlerin arttığı, seyircilerin ve taraftarların davranışlarında istenmedik davranışlar olduğu yönündedir (Yüksel ve diğ. 1998). Taraftarlar, başarıya karşı sabırsız, takımının gerçeklerini göz ardı eden, hakeme, rakip sporculara, kendi sporcularına, kendi antrenörlerine ve karşı takım taraftarlarına karşı saldırgan bir tavır takındıkları, kamuoyu tarafından açıkça gözlenmektedir (Arslan ve Bingölbali, 1997). Burada, futbol

seyirci ve taraftarlarının psikolojik ve sosyal açıdan incelenmesi önem kazanmaktadır. Çünkü, psiko-sosyal açıdan futbola bakıldığında, seyirciler normal yaşamlarının dışına çıkarak farklı kimliklere bürünmekte ve müsabakaları bu kimliklerle izlemektedirler. İçine girilen bu farklı kimliklerle beraber futbol müsabakaları, özellikle kalabalıkların içinde kişiliğin kaybolması ve çeşitli dış uyarıcıların etkisiyle, arzu edilen veya edilmeyen bir takım olayların meydana geldiği ortamlar haline gelmeye başlamıştır (Karagözoğlu ve Ay 1999).

Sporda şiddet, bireyin ya da kitlelerin sosyal koşullarından bağımsız düşünülmemelidir. Her toplumda sporda şiddete başvuran kişiler, şiddetin nedenleri ve şiddetin gerçekleştiği alanlar farklılıklar gösterebilir. Sporda şiddete yönelik davranışlar değişik şekillerde gözlemlenmektedir; oyun kurallarının ihlal edilmesi, küfür, saldırganlık, fiziki güç kullanımı, sportmenlik dışı tutum ve davranışlar içinde bulunma, doping, şike ve teşvik primi gibi. Bir toplumda sporda şiddete yönelik değerlendirmelerde bulunurken, o topluma özgü koşullar ve özellikler dikkate alınmalıdır. Bu nedenle sporda şiddete katılma ya da sporda şiddete bakış açısı bakımından toplumlar arası farklılıklar olabileceği gibi, aynı toplumun değişik kesimleri de bu konuda farklı tutum ve davranışlara sahip olabilirler. Örneğin, yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, meslek, aylık gelir ve tutulan takım gibi değişkenler açısından insanların sporda şiddete yönelik tutum ve davranışları farklılık gösterebilir (Özdemir ve Mercan, 2006).

Bu çalışmanın amacı, Manisaspor tribün taraftarlarının sosyolojik açıdan sporda şiddete bakışlarını incelemesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda, Manisaspor maçlarını tribünde izleyen bireylerin şiddete yönelimleri, şiddetle ilgili düşünceleri, şiddete yönelmelerinde sosyal çevrenin etkileri ve Manisaspor tribün taraftarlarının sporda şiddete dair çeşitli konularda görüşleri araştırılmaktadır.

YÖNTEM

Araştırmanın Amacı

Sporda şiddet tüm dünyada ve ülkemizde yıllardır süregelen bir problem olarak bilinmektedir. Özellikle sportif açıdan ülkemizde yaşanan gerginliklerinde göz önüne alındığında, bireyleri şiddete yönlendiren faktörlerin araştırılması önemli bir konudur. Araştırmamızda, Manisaspor tribün taraftarlarının sosyolojik açıdan sporda şiddete

bakışlarının incelemesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda, Manisaspor maçlarını tribünde izleyen bireylerin şiddete yönelimleri, şiddetle ilgili düşünceleri, şiddete yönelmelerinde sosyal çevrenin etkileri ve Manisaspor tribün taraftarlarının sporda şiddete dair çeşitli konularda görüşleri incelenmektedir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2011-2012 futbol sezonunda Manisa 19 Mayıs Stadyumunda, Manisaspor maçlarını izlemeye gelen taraftarlar (Maç başı ortalama 7500) oluşturmaktadır. Örneklem grubunu ise, Manisasporun; İstanbul B.B., Karabükspor, Ankaragücü, Beşiktaş, Fenerbahçe, Eskişehirspor, Gaziantepspor ve Mersin İdmanyurdu maçlarını tribünlerden izleyen 1247 gönüllü taraftar oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Bireylerin sosyolojik açıdan sporda şiddete bakışlarını araştırmak için Özdemir ve Mercan (2006) tarafından geliştirilen, “Sporda Şiddet ve Çirkin Tezahüratın Nedenleri ve Yarattığı Sonuçlar” isimli anket formu kullanılmıştır. Anket formunun birinci bölümünde Kişisel Bilgi Formu, ikinci bölümünde ise ölçek soruları yer almaktadır. Ölçek 5’li likert şeklinde olup, sorulara verilen cevaplar; “Kesinlikle katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Fikrim yok”, “Katılmıyorum”, “Kesinlikle katılmıyorum” şeklindedir.

Ölçek 2006 yılında Adnan Menderes Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu’nda öğrenim gören 94 (67 Kadın-27 Erkek) öğrenci üzerinde uygulanmıştır. Anketin hazırlanmasında sorular öncelikle sporla şiddetle ilişkili olabilecek toplumsal değişkenler dikkate alınarak oluşturulmuştur. Yapılan ön çalışmalarla anket formunda tespit edilen hata ve eksiklikler giderilmiştir. Anket tekrar, geçerlilik-güvenirlilik analizinden geçirilmiştir.

Türkmen (2011), Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulunda öğrenim gören 304 öğrenci üzerinde, ölçeğin geçerlilik-güvenirlilik çalışmasını yapmıştır. Yapılan analizler sonucunda, soruların Cronbach Alfa katsayıları 0.50’ den yüksek, Barlett testi anlamlı (1216.731) ve KMO değeri (.721) bulunmuştur.

Sporda Şiddete Dair Bazı Önermeler		n	Faktör Yükleri	r	p	KMO	Cronbach Alfa
1	Müsabaka atmosferinde seyircilerin çirkin tezahüratta bulunması normaldir.	304	.901	.806	.000	.721	.878
2	Amigoların kışkırtmaları çirkin tezahüratın en önemli nedenlerinden biridir.	304	.890	.887			.920
3	Çirkin tezahürat ve şiddette kulüplerin yönlendiği özel adamların önemli bir rolü vardır.	304	.641	.600			.808
4	Yöneticiler, taraftarları ve sporcuları şiddet uygulamaya teşvik ediyorlar.	304	.701	.790			.901
5	Şiddet, müsabaka öncesinde, sokak, cafe ve kahvehane gibi yerlerde kışkırtmalarla başlıyor.	304	.689	.871			.772
6	Fiziki şartların kötü olması sahalardaki şiddeti körüklemektedir.	304	.740	.821			.748
7	Müsabakalardaki organizasyon bozuklukları şiddeti körüklemektedir.	304	.875	.719			.909
8	Kulüplerin birbirlerine karşı şike iddialarında bulunmaları şiddeti körüklemektedir.	304	.899	.836			.745
9	Tribünlerdeki siyasi içerikli sloganlar şiddeti körüklemektedir.	304	.721	.791			.867
10	Spora siyasetçilerin müdahaleleri şiddet olaylarını artırmaktadır.	304	.787	.810			.752
11	Hakemlerin hatalı kararları şiddet olaylarını artırmaktadır.	304	.921	.879			.790
12	Şiddeti engellemeye yönelik hukuki düzenlemelerde ciddi eksiklikler var.	304	.800	.747			.749
13	Şiddeti engellemeye yönelik güvenlik önlemlerinde ciddi eksiklikler var.	304	.890	.748			.847
14	TV'lerdeki gerilimi yükseltici tartışmalar şiddete eğilimi artırmaktadır.	304	.810	.809			.728
15	Gazetelerde şiddeti davet eden ifadeler şiddeti körüklemektedir.	304	.911	.845			.914
16	Müsabakalarda küfredenler aslında psikolojik rahatsızlıklarını sahaya yansıtmaktadırlar.	304	.739	.820			.837
17	Kulüpler taraftarlarını eğitime gibi bir sorumluluk hissetmemektedirler.	304	.782	.801			.802
18	Güvenlik güçlerinin yanlış müdahaleleri şiddeti körüklemektedir.	304	.754	.848			.910
19	Bayan sporcuların/seyircilerin olduğu yerlerde küfür ve şiddet daha az olmaktadır.	304	.854	.709			.899
20	Sporda şiddet ve çirkin tezahürat, aslında gizli şekilde desteklenmektedir.	304	.701	.707			.837
21	Taraftarlar, kural bilgisizliğinden hakem kararlarını yanlış değerlendiriyorlar.	304	.680	.701			.711
22	Kışkırtıcı anonslar sahalardaki şiddet ve çirkin tezahüratı körüklemektedir.	304	.864	.750			.790
23	Bahis oyunları şiddeti tırmandırmaktadır.	304	.933	.811			.798
24	Çocukların çirkin tezahürat ortamında bulunmaları, kişiliklerini olumsuz etkiler.	304	.880	.754			.810

Verilerin Toplanması ve Analizi

Anket formu, 2011-2012 sezonunda Manisasporun evinde oynadığı, İstanbul B.B., Karabükspor, Ankaragücü, Beşiktaş, Fenerbahçe, Eskişehir, Gaziantepspor ve Mersin İdmanyurdu maçlarını tribünden izleyen taraftarlara uygulanmıştır. Uygulama öncesinde taraftarlar, çalışmanın amaçları, içeriği ve kendilerine verilen ölçeği nasıl dolduracakları

hakkında bilgilendirilmiştir. Verilerin istatistiki analizlerinde, SPSS 16.0 programı kullanıldı. İstatistiksel gösterim olarak aritmetik ortalama, yüzde dağılımı ve kümülatif yüzde verildi.

BULGULAR

Manisaspor tribün taraftarlarının sporda şiddet ve çirkin tezahüratın nedenleri ve yarattığı sonuçları belirlemeye yönelik yapılan araştırmanın bulguları tablolar halinde belirtilmektedir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Bireylerin Meslekleri

Meslek	Frekans	Yüzde	Yığılmalı Yüzde
Öğrenci	277	22.2	22.2
Memur	228	18.3	40.5
Serbest Meslek	483	38.7	79.2
Çalışmıyor	158	12.7	91.9
Diğer	101	8.1	100.0
Toplam	1247	100.0	

Tablo 1'e göre; araştırmaya katılan bireylerden 277'si öğrenci (%22.2), 228'i memur (%18.3), 483'ü serbest meslek (%38.7), 158'i çalışmıyor (%12.7) ve 101'i ise çeşitli meslek gruplarından olduğu (%8.1) görülmektedir.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Bireylerin Yaş Grupları

Yaş	Frekans	Yüzde	Yığılmalı Yüzde
20 yaş ve altı	70	5.6	5.6
21-30 yaş arası	237	19.0	24.6
31-40 yaş arası	492	39.5	64.1
41-50 yaş arası	355	28.5	92.5
51 yaş ve üzeri	93	7.5	100.0
Toplam	1247	100.0	

Araştırmaya katılan bireylerin yaş ortalamaları 37.7^{+2} 'dir. Tablo 2'ye göre yaş gruplarına bakıldığında; 20 yaş ve altı 70 kişi (%5.6), 21-30 yaş arasında 237 kişi (%19.0), 31-40 yaş arasında 492 kişi (%39.5), 41-50 yaş arasında 355 kişi (%28.5) ve 51 yaş ve üzeri 93 (%7.5) bulunmaktadır.

Tablo 3. Araştırmaya Katılan Bireylerin Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	Frekans	Yüzde	Yığılmalı Yüzde
Kadın	147	11.8	11.8
Erkek	1100	88.2	100.0
Toplam	1247	100.0	

Tablo 3 incelendiğinde; araştırmaya katılan bireylerin 147'si kadın (%11.8) ve 1100'ü (%88.2) erkek'tir.

Tablo 4. Araştırmaya Katılan Bireylerin Medeni Durumları

Medeni Durum	Frekans	Yüzde	Yığılmalı Yüzde
Evli	763	61.2	61.2
Bekâr	484	38.8	100.0
Toplam	1247	100.0	

Tablo 4'e göre; araştırmaya katılan bireylerden 763'ü evli (% 61.2) ve 484'ü (%38.8) bekâr'dır.

Tablo 5. Araştırmaya Katılan Bireylerin Eğitim Durumları

Eğitim Durumu	Frekans	Yüzde	Yığılmalı Yüzde
İlköğretim	45	3.4	3.6
Lise	215	16.2	20.9
Üniversite	954	71.8	97.4
Lisansüstü	33	2.5	100.0
Toplam	1247	100.0	

Tablo 5 incelendiğinde; araştırmaya katılan bireylerin 45'i (%3.4) ilköğretim, 215'i (%16.2) lise, 954'ü (%71.8) üniversite ve 33'ünün ise (%2.5) lisans üstü eğitim aldıkları görülmektedir.

Tablo 6. Araştırmaya Katılan Bireylerin Aylık Gelirleri

Aylık Gelir	Frekans	Yüzde	Yığılmalı Yüzde
500 TL ve altı	174	14.0	14.0
501-1000 TL arası	221	17.7	31.7
1001-1500 TL arası	296	23.7	55.4
1501-2000 TL arası	298	23.9	79.3
2001 TL ve üzeri	258	20.7	100.0
Toplam	1247	100.0	

Tablo 6 incelendiğinde; araştırmaya katılan bireylerin, 174'ünün (%14.0) aylık 500 TL ve altında, 221'inin (%17.7) aylık 501-1000 TL arasında, 296'sının (%23.7) aylık 1101-1500 TL arasında, 298'inin (%23.9) aylık 1501-2000 TL arasında ve 258'inin aylık 2001 TL ve üzeri gelirlerinin olduğu görülmektedir.

Tablo 7. Araştırmaya Katılan Bireylerin Spor Yapma Durumları

Spor Yapma Durumu	Frekans	Yüzde	Yığılmalı Yüzde
Evet	995	79.8	79.8
Hayır	252	20.2	100.0
Toplam	1247	100.0	

Tablo 7 incelendiğinde; araştırmaya katılan bireylerin 995'inin (%79.8) spor yaptığı, 252'sinin ise (%20.2) spor yapmadığı görülmektedir.

Tablo 8. Araştırmaya Katılan Bireylerin Tuttuğu Takımlar

Tutulan Takım	Frekans	Yüzde	Yığılmalı Yüzde
Manisaspor	98	7.9	7.9
Fenerbahçe	293	23.5	31.4
Galatasaray	376	30.2	61.5
Beşiktaş	374	30.0	91.5
Trabzonspor	64	5.1	96.6
Diğer	42	3.4	100.0
Toplam	1247	100.0	

Tablo 8 incelendiğinde; araştırmaya katılan bireylerin, 98'i (%7.9) Manisaspor'u, 293'ü (%23.5) Fenerbahçe'yi, 376'sı (%30.2) Galatasaray'ı, 374'ü (%30.0) Beşiktaş'ı, 64'ü (%5.1) Trabzonspor'u ve 42'si diğer farklı takımlarını tuttuğunu belirtmiştir.

Tablo 9. Araştırmaya Katılan Bireylerin Fanatiklik Durumu

Fanatik misiniz?	Frekans	Yüzde	Yığılmalı Yüzde
Evet	521	41.8	41.8
Hayır	726	58.2	100.0
Toplam	1247	100.0	

Tablo 9 incelendiğinde; araştırmaya katılan bireylerin 521'ünün (%41.8) fanatik oldukları, 726'sının ise fanatik olmadıkları (%58.2) görülmektedir.

Tablo 10. Sürekli Maça Gelme Durumu

Sürekli Maça Gelme Durumu	Frekans	Yüzde	Yığılmalı Yüzde
Evet	711	56.4	57.0
Hayır	207	16.4	73.6
Ara sıra	329	26.1	100.0
Toplam	1247	100.0	

Tablo 10 incelendiğinde; araştırmaya katılan bireylerin 711'inin (%56.4) sürekli maça gittikleri, 207'sinin sürekli olarak maça gitmedikleri ve 329'unun (%26.1) ise ara sıra maça gittikleri görülmektedir.

Tablo 11. Maçlara Geliş Nedeni

Maça Geliş Nedeni	Frekans	Yüzde	Yığılmalı Yüzde
Maçları canlı olarak izlemeyi sevdiğim için	317	25.2	25.4
Tuttuğum takımı desteklemek için	533	42.3	68.2
Stres atmak için	287	22.8	91.2
Küfür etmek için	48	3.8	95.0
Kavga etmek için	62	4.9	100.0
Toplam	1247	100.0	

Tablo 11 incelendiğinde; araştırmaya katılan bireylerin 317'si (%25.2) maçları tribünde canlı izlemeyi sevdiği için, 533'ü (%42.3) tuttuğu takımı desteklemek için, 287'si(%22.8) stres atmak için, 48'i (%3.8) küfür etmek için ve 62'si (%4.9) kavga etmek için maçlara geldikleri görülmektedir.

Tablo 12. Araştırmaya Katılan Bireylerin Spor Müsabakaları Konusundaki Tartışmalara Katılma Gerekçeleri

Tartışmalara katılma gerekçeniz	Frekans	Yüzde	Yığılmalı Yüzde
Kendimi geliştirmek	368	27.7	29.5
Arkadaşlarla muhabbeti sıcak tutmak, eğlenmek	283	21.3	52.2
Karşı takım taraftarını kızdırmak	84	6.3	58.9
Psikolojik olarak rahatlamak	348	26.2	86.8
Karşı takım taraftarını mahcup etmek	62	4.7	91.8
Karşı takım taraftarını rezil etmek	102	7.7	100.0
Toplam	1247	100.0	

Tablo 12'ye göre; araştırmaya katılan bireylerin, 368'i (%27.7) kendini geliştirmek için, 283'ü (%21.3) arkadaşları ile muhabbeti sıkı tutmak ve eğlenmek için, 84'ü (%6.3) karşı takım taraftarını kızdırmak için, 348'i (%26.2) psikolojik olarak rahatlamak için, 62'si (%4.7) karşı takım taraftarını mahcup etmek için ve 102'si ise (%7.7) karşı takım taraftarını rezil etmek için tartışmalara katıldıkları görülmektedir.

Tablo 13. Araştırmaya Katılan Bireylerin Spor Müsabakalarında Küfür Etme Durumları

Küfür etme durumunuz	Frekans	Yüzde	Yığılmalı Yüzde
Her zaman küfür ederim	64	5.1	5.1
Bazen küfür ederim	395	31.7	36.8
Hiç küfür etmem	788	63.2	100.0
Toplam	1247	100.0	

Tablo 13 incelendiğinde; araştırmaya katılan bireylerden, 64'ü (%5.1) spor müsabakalarında her zaman küfür ettikleri, 395'i (%31.7) spor müsabakalarında bazen küfür ettiklerini ve 788'inin (%63.2) ise spor müsabakalarında hiç küfür etmedikleri görülmektedir.

Tablo 14. Araştırmaya Katılan Bireylerin Spor Müsabakalarında Kavga Etme Durumları

Kavga etme durumunuz	Frekans	Yüzde	Yığılmalı Yüzde
Her zaman kavga ederim	38	3.0	3.0
Bazen kavga ederim	234	18.8	21.8
Hiç kavga etmem	975	78.2	100.0
Toplam	1247	100.0	

Tablo 14 incelendiğinde; araştırmaya katılan bireylerden, 38'i (%3.0) spor müsabakalarında her zaman kavga ettikleri, 234'ü (%18.8) spor müsabakalarında bazen kavga ettiklerini ve 975'inin (%78.2) ise spor müsabakalarında hiç kavga etmedikleri görülmektedir.

Tablo 15. Araştırmaya Katılan Bireylerin Sporda Şiddet ve Çirkin Tezahüratın Nedenlerini Belirlemeye Yönelik Sorulan Sorulara Verilen Cevapların Ortalamaları

	Sporda Şiddete Dair Bazı Önergeler	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Fikrim Yok	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1	Müsabaka atmosferinde seyircilerin çirkin tezahüratta bulunması normaldir.	58	72	187	630 (%50.5)	300
2	Amigoların kışkırtmaları çirkin tezahüratın en önemli nedenlerinden biridir.	751 (%60.2)	244	148	51	53
3	Çirkin tezahürat ve şiddette, kulüplerin yönlendirdiği özel adamların önemli bir rolü vardır.	42	98	688 (%55.2)	187	232
4	Yöneticiler, taraftarları ve sporcuları şiddet uygulamaya teşvik ediyorlar.	101	212	28	320	586 (%47.0)
5	Şiddet, müsabaka öncesinde, sokak, cafe ve kahvehane gibi yerlerde kışkırtmalarla başlıyor.	429	407 (%34.4)	11	300	100
6	Fiziki şartların kötü olması sahalardaki şiddeti körüklemektedir.	75	478 (%38.3)	311	201	182
7	Müsabakalardaki organizasyon bozuklukları şiddeti körüklemektedir.	46	62	515 (%41.3)	507	117
8	Kulüplerin birbirlerine karşı şike iddialarında bulunmaları şiddeti körüklemektedir.	801 (%64.2)	373	44	17	12
9	Tribünlerdeki siyasi içerikli sloganlar şiddeti körüklemektedir.	105	159	449 (%36.0)	286	248
10	Spora siyasetçilerin müdahaleleri şiddet olaylarını arttırmaktadır.	86	58	427 (%34.2)	311	365
11	Hakemlerin hatalı kararları şiddet olaylarını arttırmaktadır.	842 (%67.5)	280	19	67	39
12	Şiddeti engellemeye yönelik hukuki düzenlemelerde ciddi eksiklikler var.	37	51	185	509 (%40.8)	465
13	Şiddeti engellemeye yönelik güvenlik önlemlerinde ciddi eksiklikler var.	445 (%35.7)	314	305	111	72
14	TV'lerdeki gerilimi yükseltici tartışmalar şiddete eğilimi arttırmaktadır.	395 (%31.7)	368	233	187	64
15	Gazetelerde şiddeti davet eden ifadeler şiddeti körüklemektedir.	664 (%53.2)	433	89	31	30
16	Müsabakalarda küfredenler aslında psikolojik rahatsızlıklarını sahaya yansıtmaktadırlar.	59	159	459 (%36.8)	373	197
17	Kulüpler taraftarlarını eğitime gibi bir sorumluluk hissetmemektedirler.	245	282	641 (%51.4)	52	27
18	Güvenlik güçlerinin yanlış müdahaleleri şiddeti körüklemektedir.	889 (%71.3)	263	52	8	35
19	Bayan sporcuların/seyircilerin olduğu yerlerde küfür ve şiddet daha az olmaktadır.	522 (%41.9)	432	158	123	12
20	Sporda şiddet ve çirkin tezahürat, aslında gizli şekilde desteklenmektedir.	114	136	533 (%42.7)	454	10
21	Taraftarlar, kural bilgisizliğinden hakem kararlarını yanlış değerlendiriyorlar.	49	387	783 (%62.8)	19	10
22	Kışkırtıcı anonslar sahalardaki şiddet ve çirkin tezahüratı körüklemektedir.	38	710 (%56.9)	180	287	32
23	Bahis oyunları şiddeti körüklemektedir.	665 (%50.6)	456	8	64	54
24	Çocukların çirkin tezahürat ortamında bulunmaları, kişiliklerini olumsuz etkiler.	782 (%62.7)	369	5	14	37

Tablo 15 incelendiğinde, araştırmaya katılan bireyler;

Soru 1. Müsabaka atmosferinde seyircilerin çirkin tezahüratta bulunması normaldir (Katılmıyorum, % 50.5). Soru 2. Amigoların kışkırtmaları çirkin tezahüratın en önemli nedenlerinden biridir (Kesinlikle Katılıyorum %60.2). Soru 3. Çirkin tezahürat ve şiddette kulüplerin yönlendirdiği özel adamların önemli bir rolü vardır (Fikrim yok %55.2). Soru 4. Yöneticiler, taraftarları ve sporcuları şiddet uygulamaya teşvik ediyorlar (Kesinlikle katılmıyorum %47.0). Soru 5. Şiddet, müsabaka öncesinde, sokak, cafe ve kahvehane gibi yerlerde kışkırtmalarla başlıyor (Kesinlikle Katılıyorum %34.4). Soru 6. Fiziki şartların kötü olması sahalardaki şiddeti körüklemektedir (Katılıyorum %38.3). Soru 7. Müsabakalardaki organizasyon bozuklukları şiddeti körüklemektedir (Fikrim yok %41.3). Soru 8. Kulüplerin birbirlerine karşı şike iddialarında bulunmaları şiddeti körüklemektedir (kesinlikle katılıyorum %64.2). Soru 9. Tribünlerdeki siyasi içerikli sloganlar şiddeti körüklemektedir (fikrim yok %36.0). Soru 10. Spora siyasetçilerin müdahaleleri şiddet olaylarını arttırmaktadır (fikrim yok %34.2). Soru 11. Hakemlerin hatalı kararları şiddet olaylarını arttırmaktadır (kesinlikle katılıyorum %67.5). Soru 12. Şiddeti engellemeye yönelik hukuki düzenlemelerde ciddi eksiklikler var (Katılmıyorum %40.8). Soru 13. Şiddeti engellemeye yönelik güvenlik önlemlerinde ciddi eksiklikler var (kesinlikle Katılıyorum %35.7). Soru 14. TV'lerdeki gerilimi yükseltici tartışmalar şiddete eğilimi arttırmaktadır (kesinlikle katılıyorum %31.7). Soru 15. Gazetelerde şiddeti davet eden ifadeler şiddeti körüklemektedir (kesinlikle katılıyorum %53.2). Soru 16. Müsabakalarda küfredenler aslında psikolojik rahatsızlıklarını sahaya yansıtmaktadırlar (fikrim yok %36.8). Soru 17. Kulüpler taraftarlarını eğitme gibi bir sorumluluk hissetmemektedirler (fikrim yok %51.4). Soru 18. Güvenlik güçlerinin yanlış müdahaleleri şiddeti körüklemektedir (kesinlikle katılıyorum %71.3). Soru 19. Bayan sporcuların/seyircilerin olduğu yerlerde küfür ve şiddet daha az olmaktadır (kesinlikle katılıyorum %41.9). Soru 20. Sporda şiddet ve çirkin tezahürat, aslında gizli şekilde desteklenmektedir (fikrim yok %42.7). Soru 21. Taraftarlar, kural bilgisizliğinden hakem kararlarını yanlış değerlendiriyorlar (fikrim yok %62.8). Soru 22. Kışkırtıcı anonslar sahalardaki şiddet ve çirkin tezahüratı körüklemektedir (Katılıyorum %56.9). Soru 23. Bahis oyunları şiddeti körüklemektedir (kesinlikle katılıyorum %50.6). Soru 24. Çocukların çirkin tezahürat ortamında bulunmaları, kişiliklerini olumsuz etkiler (kesinlikle katılıyorum %62.7).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Spor müsabakalarında yaşanan şiddet ve çirkin tezahüratın nedenleri ve yarattığı sonuçlara dair bazı önermeler bir anket formu haline getirilerek, bireylere bu görüşleri benimseyip benimsemedikleri sorulmuştur. Anket sorulara verilen cevapların istatistikî analizleri sonucunda, Manisaspör tribün taraftarlarına göre sporda şiddetin ve çirkin tezahüratın nedenleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Elde edilen bulgular sonucunda, araştırmaya katılan bireylerin; %88.2'sinin erkek, %61.2'sinin evli, %39.5'inin 31-40 yaş arasında, %71.8'inin üniversite mezunu, %38.7'sinin serbest meslekle uğraştığı, %79.8'inin spor yaptığı, %30.2'sinin Galatasaray ve %30.0'unun ise Beşiktaş taraftarı olduğu, %56.4'ü sürekli maç izlemeye geldikleri, %42.3'ü tuttuğu takımı desteklemek için maç izlemeye gittiği, %58.2'sinin kendilerini fanatik görmedikleri, %63.2'sinin müsabaka esnasında hiç küfür etmedikleri, %78.2'sinin müsabakalarda hiç kavga etmedikleri ve müsabakalarda katılımcıların %27.7'si kendini geliştirmek ve %26.2'sinin ise psikolojik olarak rahatlamak için tartışmalara katıldıkları görülmektedir.

Anket sorularının sonuçlarına bakıldığında; örneklem grubunda yer alan Manisaspör tribün taraftarlarının önemli bir kısmı (%50.5), müsabaka atmosferinde seyircilerin çirkin tezahüratta bulunmasını hoş karşılamamaktadır. Bunun nedeni olarak, araştırmaya katılan taraftarların önemli bir kısmının üniversite mezunu olması, kendilerini fanatik görmemeleri, küfür ve kavga etmekten yana olmamaları gösterilebilir. Seyircilerin eğitim seviyelerinin ve ekonomik düzeylerinin yükseltilmesi, şiddete yönelik eylemlerin engellenmesinde olumlu sonuçlar sağlayabilir (Kurtiç,2006; Kurtiç ve Yaman, 2006). Çağlayan ve Fişekçioğlu (2003)'da, çalışmaları sonucunda, küfür etmenin hatalı bir davranış olduğu düşüncesine sahip olan seyircilerin oranını %56.9 olarak bulmuştur.

Amigoların kışkırtmalarını, çirkin tezahüratın en önemli nedenlerinden biri olarak gösterilmektedir(%60.2). Takımlarına destek sağlamak amacıyla tribündeki taraftarları örgütlemekle görevli olan bu kişilerin çoğu zaman seyircileri şiddete ve çirkin tezahürata yönlendirdikleri yadsınamaz bir gerçektir. Bu kişilerin kulüp yetkilileri ile temas halinde olmaları ve maç öncesinde toplanan il güvenlik kurulu toplantılarına katılmaları sağlanabilir.

Taraftarlarının %47'si, yöneticilerin, taraftarları ve sporcuları şiddet uygulamaya teşvik ettiklerine inanmamaktadır. Sporda şiddet ve düzensizliği önlemeye yönelik çıkarılan yasadan sonra getirilen yasal yaptırımlar ve federasyonların yetkili organları tarafından verilen cezaların arttırılması, yöneticilerin kamuoyuna karşı hareketlerinde olumlu değişiklik yaptığı söylenebilir. Demir (2005)'in, sporda şiddet yasası çıkmadan önce yaptığı çalışmasında, tribünlerde yaşanan şiddet olaylarında başta seyirciler olmak üzere, kulüp yöneticileri, sporcular ve teknik adamlar yer almaktadır.

Araştırmaya katılan taraftarların büyük bir bölümü (% 67,5), hakemlerin hatalı kararlarının, şiddet olaylarını arttırdığını düşünmektedir. Belki de taraftarları şiddete ve çirkin tezahürata yönlendiren en önemli etken olarak hakem hataları gösterilebilir. Karagözoğlu (1999), futbol seyircisinde saldırganlık eğilimleri üzerine yaptığı çalışmada, katılımcılar futbol maçlarına "deşarj olup rahatlamak" için geldiklerini ve kendilerini en çok hakemin yanlış tutum ve davranışlarının tahrik ettiğini belirtmişlerdir. Bahadır'a (2006) göre de, hakemlerin yanlış tutum, davranış ve kararları seyircileri saldırganlığa iten en önemli etkidir. Kuru ve Var (2009)'ın araştırma bulgularına göre; seyircilerin spor müsabakalarına gitme sebeplerinin çoğunlukla takımını izleyip destek verme ve ilgilerinden kaynaklandığı ve seyircilerin büyük çoğunluğunun sporda saldırganlık ve şiddet olaylarını önlemeye yönelik yürürlükteki bulunan yasaları bilmediği görülmektedir.

Gültekin ve Soyer (2010)'in, emniyet güçleri arasında yaptığı bir çalışmada ise, sporda şiddet ve çirkin tezahüratın sorumluları olarak sırasıyla; sorumsuz seyirciler, amigolar, taraftar dernekleri, medya, kulüp yöneticileri, federasyon ve futbolcular gösterilmektedir. Çalışmamızdan farklı olarak emniyet güçleri, sporda şiddetin sorumluları arasında, güvenlik güçlerini ve hakemleri son iki sırada belirtmektedirler.

Taraftarların %34.4'ü şiddet olaylarının müsabaka öncesinde, sokak, cafe ve kahvehane gibi yerlerde kışkırtmalarla başladığını belirtmektedir. Müsabakalar öncesinde taraftarların belirli yerlerde toplanarak beraber hareket ettikleri sıklıkla yaşanan bir durumdur. Ancak, bu insanların alkol almaları, lüzumsuz tartışmalara girmeleri, karşı takım taraftarları ile karşılaşmaları gibi etkenler bir araya geldiğinde, şiddetin kaçınılmaz bir son olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan taraftarların %40.8'i, şiddeti engellemeye yönelik hukuki düzenlemelerin yeterli olduğunu düşünmektedir. 2011 yılından önce yapılan birçok çalışmada, sporda şiddeti önlemeye yönelik yasaların eksikliğinden bahsedilmektedir. 2011 yılında yürürlüğe giren 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliği Önlemeye Yönelik Kanun sonrasında, getirilen yeni cezalar ve düzenlemeler, örneklem grubunu tatmin edici düzeyde olduğu söylenebilir.

Taraftarlara göre (%35.7), şiddeti engellemeye yönelik güvenlik önlemlerindeki ciddi eksiklikler, kışkırtıcı anonslar (%56.9) ve güvenlik güçlerinin yanlış müdahaleleri (%71.3) şiddet ve çirkin tezahüratı körüklemektedir. Türkiye'de futbol maçlarının güvenliğini resmi kolluk kuvvetleri yapmaktadır. Bu kişilerin bu konuda uzman olmamaları, bu görevleri isteksiz yapmaları, göreve yönelik mesai ya da benzeri ücret alamamaları gibi olumsuz etkenlerden dolayı müdahalelerde yersiz ve sert davrandıkları bilinmektedir. Bunun yanında stadyumlardaki genel güvenlik eksiklikleri ve bu ortamlarda yapılan kışkırtıcı anonsların şiddeti ve çirkin tezahüratı daha da körüklediği söylenebilir. Arıkan (2007), stadyumlardaki güvenlik ile ilgili olarak, özel güvenliklere yer verilmesi gerektiğini belirtmiş ve polisin spor güvenliği ile ilgili gelişim ve değişimlerden uzak ve eğitimsiz olduğu sonucuna ulaşmıştır. Pulur ve diğ.(2004) araştırmasında, polislerin %87.3'ünün, maçlara çok erken geldiklerini ve görev almayı tercih etmediklerini belirtmişlerdir. Gültekin (2008) ise polislerin, şiddeti önlemeye yönelik yasanın değiştirilmesi ve konuyla ilgili hizmet içi eğitim verilmesinin maçlardaki emniyet uygulamalarını daha etkin kılacağını belirtmiştir. Kurtiç (2006), müsabakalar esnasında polislerin tutumlarında daha hoşgörülü olmaları gerektiğini (%33.1) ve müdahalelerde haksız olduklarını (%28.1) belirtmiştir.

Taraftarların %53.2'si, gazetelerde şiddeti davet eden ifadelerin ve TV'lerdeki gerilimi yükseltici tartışmaların (%31.7) şiddete eğilimi arttırdığını belirtmektedirler. Yıllardır yazılı ve görsel medyada şiddete yönelik çıkan haberler ve programlar şiddete davetiye çıkarmaktadır. 2011-2012 sezonu Fenerbahçe-Galatasaray Süper Final maçı öncesinde yaşanan medya savaşları en yeni örnek olarak gösterilebilir. Özsoy (2011), gazetelerin mecazi de olsa şiddeti anımsatan ifadeler kullanmaları şiddete davetiye çıkarmaktadır. Bahadır (2006), çalışmasında örneklem grubunun %54.8'i, kitle iletişim araçlarının şiddeti körüklediğini belirtmiştir. Girginer ve diğ.(2006) araştırmalarında, spordaki şiddet

oluşumunda medyanın önemli rolü olduğunu belirtmiştir. Var (2008) ise, medyada sunulan programlardaki eleştiriler, seyirci üzerinde saldırganlık olaylarının artmasına neden olduğunu belirtmiştir.

Taraftarlara göre, bayan sporcuların/seyircilerin olduğu yerlerde, küfür ve şiddet olaylarının daha az yaşanmaktadır (%41.9). Birçok ortamda olduğu gibi, bayanların bulunduğu yerlerde insanların tepkilerini daha dikkatli ve ölçülü verdikleri bilinmektedir. Özellikle tribünler bu ortamlar arasında yer almaktadır. Halis ve diğ.(2004), Gaziantepspor taraftarları üzerine yaptığı araştırmada katılımcılar, bayanların maça gelmesini olumlu karşıladıklarını (%88.2) ve bayanların maça olmasının küfür olayını azalttığını (%66.0) belirtmişlerdir. Taraftarların büyük bir kısmı ise (%62.7), çocukların çirkin tezahürat ortamında bulunmalarının, kişiliklerini olumsuz etkilediğini belirtmektedir. Çirkin tezahürat ortamında bulunmak her ortamda çocuklar için olumsuz kişilik gelişimine neden olabilir.

Araştırmaya katılan taraftarlar, kulüplerin birbirlerine şike suçlamalarında bulunmalarını (%64.2) ve bahis oyunlarını (%50.6), şiddet ve çirkin tezahüratın önemli sebeplerinden görmektedir. Son dönemlerde yaşanan Trabzonspor-Fenerbahçe şike gerginliği ve bahis oynayan taraftarların müsabaka esnasında ya da maç sonucunda uyguladığı şiddet bu duruma örnek olarak gösterilebilir.

Araştırma sonucunda, Manisaspor tribün taraftarlarının müsabaka esnasında çirkin tezahürattan kaçındıkları görülmektedir. Bununla birlikte, amigoların kışkırtmaları, hakemlerin hatalı kararları, TV ve gazetelerdeki gerilimi yükseltici haberler, kışkırtıcı anonslar, fiziki şartların kötülüğü, güvenlik önlemlerindeki eksiklikler, güvenlik güçlerinin yanlış müdahaleleri, kulüplerin birbirlerine karşılıklı şike iddialarında bulunmaları ve bahis oyunları tribün taraftarlarını şiddet ve çirkin tezahürata yönlendiren önemli etkenlerdir. Müsabaka öncesinde şiddetin sokak ve cafe gibi yerlerde başladığı, bayan seyircilerin ve sporcuların olduğu yerde şiddet ve çirkin tezahüratın daha az yaşandığı, yürürlükte olan sporda şiddet yasasının yeterli olduğu ve çocukların çirkin tezahürat ortamında bulunmasının kişilikleri üzerinde olumsuz etki yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

ÖNERİLER

Araştırma sonucunda da görüldüğü gibi, bayanların olduğu ortamlarda şiddete başvurma, saldırgan tavırlar sergileme ve kötü tezahüratta bulunmalarda gözle görülür derecede azalmalar olmaktadır. Bu nedenle bayanlar ve çocuklar, statlarda maç izlemeye teşvik edilmeli, kulüpler tarafından (özel yer, uygun bilet fiyatı gibi) buna zemin hazırlanmalıdır.

Kulüp yöneticileri, antrenörler ve sporcular, sporda şiddet ve kötü tezahürat konusunda üzerine düşen görevleri sportmenlik ve fair-play çerçevesinde yerine getirmelidirler. Gerek kamuoyuna verdikleri mesajlarda, gerekse saha içindeki tavırlarıyla, kendi taraftarlarını ya da karşı takım taraftarlarını tahrik edici tavırlardan kaçınmalıdırlar.

Eğitim kurumlarında her yaşta sporcu ve taraftarlara, yürürlükteki sporda şiddet yasası, şiddet ve saldırganlık konularında eğitimler verilerek, fair-play ruhunun kazanılmasına yardımcı olunmalıdır. Buna paralel olarak, öğretmenlere, yöneticilere, hakemlere, teknik direktörlere ve antrenörlere sporda şiddet yasası ile ilgili bilinçlendirilmelidirler. Yazılı ve görsel medyada sporda şiddeti ve saldırganlığı önlemeye yönelik çıkarılan yeni yasa hakkında insanlar bilgilendirilmelidir. Gerekirse kamu spotu şeklinde yayınlar yapılmalıdır. Müsabakalar öncesinde stat içinde ve stat dışında sporda şiddet yasasının yaptırımları hakkında anonslar ya da broşürlerle taraftarların bilgilendirilmesi sağlanabilir.

Sporda şiddeti önlemek için çıkarılan bu yasa, uygulayıcılar tarafından tam ve eksiksiz uygulanmalıdır. Kulüplere ve ya da bireylere farklılık ya da çifte standart uygulanmamalıdır. Çifte standart, insanların yasaya ve uygulayıcılara karşı güvenini zedelemektedir. Örneğin, hükümet, federasyon, medya ve güvenlik güçlerinin holiganizme karşı istikrarlı ve kararlı şekilde ortak mücadele etmesi, bugün İngiltere’de holiganizmi bitirme noktasına getirmiştir.

Taraftarları etkilemekte en önemli unsurlardan biri olan yazılı ve görsel medyanın, yaptığı programlara ve haberlere dikkat ederek, taraftarları şiddetin içine çekmekten kaçınmalıdır. TV programlarında yorumcular, üsluplarına dikkat etmeli, taraflı ve tahrik edici tutum içinde bulunmamaya özen göstermelidirler.

Amigolar sadece fair-play çerçevesinde takımlarına destek sağlamalı ve insanları yönlendirmelidirler. Kendilerine ayak uydurmaya çalışan taraftarlarını tahrik ederek, saldırganlığa ve şiddete teşvik etmekten kaçınmalıdırlar. Kulüp yöneticileri, amigolarla iletişim halinde olmalı ve fair-play çerçevesinde görevlerini yapmaları için yardımcı olmalıdırlar.

Spor müsabakalarında güvenlik konusunda zafiyet yaşayan bir ülke olduğumuz bilinen bir gerçektir. Statlarda güvenlik, kolluk kuvvetlerimiz tarafından sağlanmaktadır. Ancak, kolluk kuvvetlerimizin asıl işlerin bu olmaması ve bu konuda tam eğitilmiş olmamalarından dolayı müdahalelerde sıkıntılar yaşanmaktadır. Bu durum taraftarları şiddete yöneten faktörler arasında önemli bir yer sahiptir. Bunu önlemek için profesyonel özel güvenliğe geçilmesi (İngiltere örneği) ya da kolluk kuvvetlerinin bu konuda özel olarak eğitilmesi önerilebilir.

Yapılan bu çalışma Manisaspor'un evinde oynadığı maçlarla sınırlandırılmıştır. Çalışma, Manisaspor'un deplasman maçlarına giden taraftarlarına ve diğer takım taraftarlarına daha fazla denek kullanılarak uygulanması önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Arıkan, Y. (2007), "Futbolda Şiddet ve Polis", Polis Bilimleri Dergisi, Cilt:9(1-4); 109-192
- Arslan, C., Bingölbali, A. (1997), "Futbol Seyircisini Fanatik Olmaya Yönelten Motivasyonel ve Psikolojik Etkenler", Hacettepe Üniversitesi Futbol Bilim ve Teknolojisi Dergisi, 6; 3-10.
- Bahadır, Z. (2006), "Futbol Seyircisinin Sosyo-ekonomik-kültürel Yapısının Şiddet ve Eylemine Etkisi (Konyaspor Örneği)", Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Niğde.
- Clarke, J. (1978), "Football and Working Class Fans: Tradition And Change", In Roger Ingham (ed.), Football Hooliganism: The wider context, Inter-Action Imprint, London.
- Çağlayan, H.S., ve Fişekçioğlu, İ.B. (2003), "Futbol Seyircisini Şiddete Yönelten Faktörler", Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Elias, N. (1978), "The Civilizing Proces", Basil Blackwell, Oxford.

- Demir, F. (2005), “Futbol Olgusu ve Futbolda Asayiş Yönetimi”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi ABD Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara
- Girginer, N., Aydın, S. ve Çavdar, S. (2006), “Üniversite Öğrencilerinin Sporda Şiddet Konusuna Yaklaşımları:Eskişehir Osmangazi Üniversitesi ve Anadolu Üniversitesi Öğrencilerine Yönelik Bir Uygulama”, ESOGU Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:7(2);169-197.
- Gültekin, H. (2008), “Türk Futbolunda Şiddetin Önlenmesine Yönelik Emniyet Uygulamalarının Yasalar Çerçevesinde İncelenmesi”, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Niğde.
- Gültekin H., Soyer, F. (2010), “Türk Futbolunda Şiddetin Önlenmesine Yönelik Emniyet Uygulamalarının Yasalar Çerçevesinde İncelenmesi”, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, Cilt:7(1); 1219-1243.
- Halis, M., Şahin, H.M., Pençe, S. Şahin, F., ve Koç, S. (2004), “Futbol Takımı Taraftarlarının Şiddet ve Saldırganlığa Bakışlarına İlişkin Bir Araştırma”, The 10th Ichper-SD Europe Congress, Antalya, Turkey.
- Hall, S. (1978), “The treatment of “Football Hooliganism” in the press”, In Roger Ingham (ed.), Football Hooliganism: The wider context, Inter-Action Imprint, London.
- Karagözoğlu, C., Ay, S.M. (1999), “Futbol Seyircisinde Saldırganlık Eğilimleri (İstanbul Örneği)”, Hacettepe Üniversitesi Futbol Bilim ve Teknoloji Dergisi, 6(3), 27-31.
- Kılıçgil, E. (2003), “Futbol Taraftarlarının Şiddet İle İlgili Tepkilerinin Psiko – Sosyal Boyutları”. Spormetre Dergisi, 1(1): 21-29, Ankara Üniversitesi.
- Kurtiç, N. (2006), “Futbol Seyircisini Saldırganlığa İten Psiko-Sosyal Nedenler (Sakarya il örneği)”, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor ABD, Sakarya.
- Kurtiç, N., ve Yaman, M. (2006), “Futbol Taraftarını Saldırganlığa İten Psiko-sosyal Nedenler”, Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı:12; 45-54.
- Kuru, E., ve Var, L. (2009), “Futbol Seyircilerinin Spor Alanlarındaki Saldırganlık Davranışları Hakkında Betimsel Bir Çalışma (Kırşehir İli Örneği)”, Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: 10(2); 141-15.
- Marsh, P., Rosser, E., Harre, R. (1978). The Rules of Disorder, Routledge and Kegan Paul, London.

- Özdemir, C., ve Mercan, R., (2006), “Spor ve Şiddet: Adnan Menderes Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencileri Üzerine Sosyolojik Bir Çalışma”, 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Muğla; 936-938.
- Özsoy, S. (2011), “Spor Gazetelerinin Başlıklarında Militarist ve Şiddet İçerikli Metaforlar”, Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, Sayı:1; 88-114.
- Pulur, A., Kaynak, İ., ve Orhan, S. (2004), “Polislerin Spor Müsabakalarındaki Saldırgan Seyirciye Müdahalede Kendi Taraftarlığının Etkisinin Araştırılması”, Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi, Cilt 5, Sayı 2: 241- 260.
- Robins, D., Cohen, P. (1978), “Knuckle Sandwich: Growing up in the working class city”, Penguin, Harmondsworth.
- Yüksel, H., Doğan, B., Moralı, S., ve Acar, M.F. (1998), “Futbolda Şiddetin Toplum Bilimsel Boyutları”, Hacettepe Üniversitesi Futbol Bilim ve Teknolojisi Dergisi, 5(1), 22-26.
- Var, L. (2008), “Futbol Seyircilerinin Spor Alanlarındaki Saldırganlık Davranışları Hakkında Betimsel Bir Çalışma (Kırşehir İli Örneği)”, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.